

PÄR SEGERDAHL

Varför exempel är intressanta i filosofin

Bo Gustafsson ställer en fråga till mig angående min bok *Språkteorier och språkspel*. Frågan gäller min användning av exempel. Vad som föranleder Bo Gustafssons fråga är att jag ställer mitt bruk av exempel i motsättning till uppställandet av generella teser. Det kan då låta som om exemplen inte sade oss någonting utöver sig själva, och därför får jag frågan: "Hur kan exempel vara intressanta, om de inte kan visas vara exempel på något mer allmängiltigt, i detta fall inom språk teori eller språkfilosofi?"

Låt mig först göra klart att jag självfallet menar att de exempel som förekommer i min bok har allmän relevans för språkfilosofin. Ett av mina viktigaste syften med boken är att påvisa denna relevans. Men nu kan exempel fungera på olika sätt. Ett sätt är det som Bo Gustafsson själv beskriver, där exemplen utgör evidens för mer allmänna förhållanden som man bedömer värda att utforska. Att använda exempel så, och på ett omdömesgillt sätt, är en viktig del av forskningen i många av våra specialvetenskaper.

Ett annat sätt att använda exempel är när ett väl valt exempel ställer våra föreställningar på huvudet. De flesta av oss har varit med om detta – en erfarenhet som kan vara lika frustrerande som den kan vara befriande. Exempels roll är här att göra oss medvetna om något allmänt inom oss själva, nämligen ett synsätt som vi tidigare tog för en självklarhet.

Sådana exempel fungerar som en överraskande kontrast till hur vi brukar tänka. Vi blir medvetna om en fördom. Det är genom att *inte* falla på plats som ett exempel på det allmänna, som sådana exempel gör oss medvetna om något mer generellt och betydelsefullt, nämligen frestande synsätt som ger upphov till problem för många människor (exemplet självt kan vara fullkomligt trivialt). Det är så som dessa

exempel säger något utöver sig själva, och det är så som de kan vara värdefulla för oss.

I min bok används exempel främst på det senare sättet. Inte för att jag menar att alla borde göra det i alla sammanhang, utan för att jag menar att *filosofins* uppgift är att klargöra våra tankar. Väl valda och effektivt presenterade exempel är intressanta i filosofin för att de har en klargörande verkan på många av våra föreställningar – genom att göra oss medvetna om dem. Detta tema diskuteras utförligare i min bok, och det sista kapitlet ägnas helt åt en förklarande kommentar till den filosofiska metod som demonstreras i boken.

Sven Danielsson sätt att recensera *Språkteorier och språkspel* inbjöd inte till någon meningsfull dialog om bokens innehåll, vilket jag beklagar. Därför är jag glad att Bo Gustafssons fråga öppnat för ett mer informativt inlägg.